

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Haye Sara Umutlar ve Endişeler

Haye Sara peraşası, iki konunun, her ikisi de uzun ve ayrıntılı olan anlatımına odaklanır. İlk konuda, Avraam, Sara'ya bir mezar yeri olarak, içinde bir mağaranın da bulunduğu bir araziyi satın alır ve ikincisinde, hizmetkârına, oğlu Yitshak için bir eş bulması talimatını verir. Bu iki olay neden anlatılmaktadır? Bunun basit cevabı açıktır: Çünkü vuku bulmuşlardır. Ancak hepsi bundan ibaret olamaz. Eğer Tora'yı bize sadece neler olup bittiğini anlatan bir kitap olarak görürsek, onu yanlış anlarız. Yani olayların, vuku buldukları için anlatılıyor olduğu, Tanah'ta anlatılanlar için gerekli bir açıklamadır; ama yeterli değildir. Tora, kendisini "Tora" olarak tanıtarak, ne tür bir kitap olduğunu tanımlar. Bu bir tarih kitabı değildir. Tora'dır; yani "öğreti". Neler olup bittiğini bize yalnızca, o zamanlarda meydana gelen olayların bizim şimdi bilmemiz gerekenler açısından anlamlı olduğu

zamanlarda anlatır. Öyleyse bu iki olaydaki "öğreti" nedir? Beklenmedik bir öğretiler bu.

Avraam – antlaşmanın ilk taşıyıcısı – Tanrı'dan iki söz alır – her ikisi de beş kez ifade edilmiştir. İlki; bir ülke sözüdür. Yolculuğu sonrasında ulaştığı ülkenin – Kenaan'ın – bir gün kendisine ait olacağı Avraam'a, Tanrı tarafından, tekrar tekrar bildirilmiştir:

1. A-Şem, Avram'a göründü ve "Bu ülkeyi, senin soyuna vereceğim" dedi. [Avram] Kendisine görünen A-Şem'e orada bir mizbeah inşa etti (Bereşit 12:7).
2. Lot kendisinden ayrıldıktan sonra, A-Şem Avraam'a "Gözlerini kaldır ve bulunduğun yerden kuzeye, güneye, doğuya ve batıya bak" dedi. "Çünkü gördüğün tüm bu ülkeyi sonsuza kadar sana ve soyuna vereceğim... Kalk, ülkeyi enine boyuna dolaş; çünkü onu sana vereceğim" (Bereşit 13:14-17).
3. [Tanrı] Ona "Ben seni, sana bu toprakları miras edinmen için vermek üzere Ur Kasdim'den çıkaran A-Şem'im" dedi (Bereşit 15:7).
4. O gün, A-Şem Avram'la bir antlaşma yaptı ve "Mısır'daki Nehir'den, büyük nehre – Fırat

Nehri'ne – kadar olan bu ülkeyi senin soyuna verdim” dedi.
“Kenî, Kenîzi, Kadmoni, Hiti, Perizi, Refaim, Emori, Kenaani, Girgaşı ve Yevusi [halklarının topraklarını]” (Bereşit 15:18-21).

5. Seninle ve ardından gelecek çocuklarınla aramdaki antlaşmayı, nesiller boyu, ebedi bir antlaşma olarak tesis edeceğim; hem senin Tanrının olacağım, hem de ardından gelecek çocuklarının. Şu anda yabancı olarak yaşadığın toprakları – Kenaan Ülkesi'ni – sana ve ardından gelecek çocuklarına ebedi bir mülk olarak vereceğim ve onların Tanrısı olacağım” (Bereşit 17:7-8).

İkincisi, Avraam'ın evlatları olacağına dair sözdür ve bu da beş kez verilmiştir:

1. “Seni büyük bir millet haline getireceğim. Seni mübarek kılacağım ve ismini yücelteceğim. Bir beraha olacaksın (Bereşit 12:2).
2. Soyunu toprağın tozu gibi yapacağım. Öyle ki, eğer bir kişi toprağın toz zerrecelerini sayabilirse, soyun da ancak o zaman sayılabilecektir (Bereşit 13:16).
3. [Tanrı] Onu dışarı çıkardı ve “Gökyüzüne bir bak. Sayabilirsen, yıldızları say” dedi. Sonra ona “Soyun işte böyle [kalabalık] olacak” dedi (Bereşit 15:5).
4. Tanrı ona şöyle dedi: “Bana gelince – işte seninle olan antlaşmam: Birçok ulusun babası olacaksın. Ve artık ‘Avram’ diye çağrılmayacaksın.

İsmin ‘Avraam’ olacak – çünkü seni birçok ulusun babası yaptım (Bereşit 17:4-5).

5. Seni kesinlikle mübarek kılacağım ve soyunu, göklerdeki yıldızlar ve deniz kıyısındaki kum gibi fazlasıyla çoğaltacağım (Bereşit 22:17).

Bunlar dikkate değer vaatlerdir. Ülke tüm eni ve tüm boyuyla, “ebedi bir mülk” olarak tamamen Avraam’a ve çocuklarına ait olacaktır. Avraam, toprağın tozu kadar, göklerdeki yıldızlar kadar ve deniz kıyısındaki kumlar kadar kalabalık bir soya sahip olacaktır. Tek değil, çok sayıda ulusun atası haline gelecektir. Ve buna rağmen, Sara'nın öldüğü andaki mevcut gerçekler nelerdir? Avraam'ın fiilen sahip olduğu hiçbir toprak parçası yoktur. Ve yalnızca tek bir oğlu vardır (evet, bir oğlu daha vardır; Yişmael. Fakat Avraam'a onun antlaşmanın taşıyıcısı olmayacağı bildirilmiştir).

Dolayısıyla peraşada anlatılan iki konunun anlam ve önemi artık açıktır. İlkinde, Avraam, Sara'yı gömmek için içinde bir mağara bulunan bir arazi satın almak üzere Hitilerle uzun bir pazarlık sürecine girmektedir. Hitiler bazı şeyler söylemekte, ama başka şeyler ima etmektedirler. Grup halinde “Efendim, bizi dinle. Sen aramızda Tanrı'nın bir başkanıdır. Ölmüş yakını en seçkin mezarlarımızda göm” demektedirler. Avraam'ın satın almak istediği toprağın sahibi olan Efron “Beni dinle,” demektedir, “Sana bu araziye vereceğim ve sana onun içindeki mağarayı vereceğim. Onu sana halkımın huzurunda veriyorum. Ölmüş yakını göm.”

Ne var ki, anlatımın açıkça ortaya koyduğu üzere, bu gösterişli cömertlik,

son derece zorlu bir pazarlığın vitrininden ibarettir. Avraam, “aranızda mukim bir yabancıyım ben” gerçeğini bilmektedir. Diğer bir deyişle, başka şeylerin yanında, Hitiler açısından, Avraam’ın bir toprağa sahip olma hakkı yoktur. Hitilerin, üzerindeki nezaket tabakası sıyrıldığı zaman “Bizim mezar yerlerimizden birini kullan. Kendine ait bir mezar yerine sahip olamazsın” anlamına gelen cevaplarının ardındaki mesaj buradadır. Ama Avraam caymamıştır. Kendisine ait bir mezar yeri satın alma isteğinde ısrar eder. Efron’un cevabı – “Senindir, onu sana veriyorum” – aslında şişirilmiş bir fiyat talebinin girizgâhıdır: dört yüz gümüş şekel. Ama sonunda Avraam o toprağa sahip olur. Nihai mülkiyet devri, kati bir kanuni metinle kaydedilmiştir (Bereşit 23:17-20). Amaç, Avraam’ın nihayet ülkenin bir kısmına sahip olduğuna işaret etmektir. Küçük bir parçadır: bir arazi ve bir mağara. Büyük bir masraf sonucu satın alınmış bir mezar yeri. Ve Avraam’ın, Tanrı’nın ülke vaadine dair ömrü hayatında görüp göreceği tüm sonuç bundan ibarettir.

Moşe’nin kitapları içinde en uzun pereklerden biri olan sıradaki bölüm, Avraam’ın, Yitshak’ın uygun bir eşle evlenmesine yönelik girişimini anlatır. Yitshak – öyle varsaymamız gerekir ki – en az 37 yaşındadır (Sara öldüğü zamanki yaşı) ve hâlâ bekârdır. Avraam’ın bir çocuğu vardır, ama torunu yoktur – gelecek kuşak ufukta görünmemektedir. Mağaranın satın alınmasında olduğu gibi burada da, bir gelin alabilmek, büyük miktarda paraya ve zorlu bir müzakereye mal olacaktır. Hizmetkâr, Avraam’ın ailesinin yöresine ulaştığında, aradığı kızı bulmasına yardım etmesi için Tanrı’ya

dua etmeyi henüz tamamlamış bile değilken, kızı hemen bulur: Rivka. Ne var ki, onu ailesinden alabilmek tamamen farklı bir meseledir. Kız için altın, gümüş ve giysiler çıkarır. Onun kardeşine ve annesine pahalı armağanlar verir. Aile bir kutlama ziyafeti düzenler. Ancak hizmetkâr yola çıkmak istediğinde, kardeş ve anne “Kız on [ay] daha bizimle kalsın” derler. Rivka’nın kardeşi Lavan, Efron’unkinden pek de farklı olmayan bir rodedir: cömertlik gösterileri, kârlı bir anlaşma yapmayı hedefleyen çetin, hatta istismara kadar giden bir kararlılığı gizlemektedir. Fakat sonunda sabır meyvesini verir. Rivka oradan ayrılır. Yitshak onunla evlenir. Antlaşma devam edecektir.

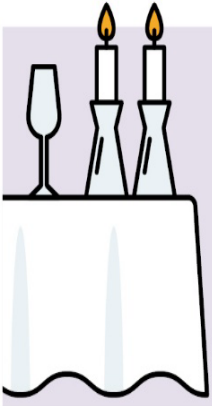
Öyleyse bunlar hiç de önemsiz olaylar değildir. Zorlu bir hikâyeyi anlatmaktadırlar. Evet, Avraam bir toprağa sahip olacaktır. Sayısız çocukları da olacaktır. Ama bunlar kısa süre içinde veya aniden ya da kolayca olacak değildir. İnsani çaba olmadan da olacak değildir. Aksine, bunların gerçekleşmesini ancak hedefe mutlak surette odaklanmış bir irade gücü sağlayacaktır. Tanrısal vaat, ilk bakışta düşündüğümüz şey – Tanrı’nın her şeyi halledeceğine dair bir bildiri – değildir. Daha ziyade bu, Tanrı’nın, Avraam’a ve çocuklarına yönelik, harekete geçmeleri gerektiğine dair bir talebi, bir davetidir. Tanrı onlara yardım edecektir. Netice, Tanrı’nın olacağını söylediği netice olacaktır. Ancak bu, Avraam’ın ailesi, bazı zamanlarda aşılamaz gibi görünen engellere karşı tam bir adanmışlıkla harekete geçmeden olmayacaktır.

Bir ülke: Yisrael. Ve çocuklar: Yahudi devamlılığı. Hayret verici gerçek, bunların dünya çapında, Yahudiler için baskın endişe kaynakları olmayı bugün,

yani dört bin yıl sonra bile hâlâ sürdürüyor olmasıdır: Yisrael'in Yahudilerin vatanı olarak güvenliği ve Yahudi halkının geleceği. Avraam'ın umutları ve endişeleri bizimkilerle aynıydı. (Merak ediyorum; acaba günümüzdeki endişeleri, dört bin önceki atalarının endişeleriyle aynı olan başka bir halk var mıdır? Kimliğimizin zamana meydan okuması gerçekten de huşu uyandırır niteliktedir.)

Şimdilerde de, tıpkı o zamanlarda olduğu gibi, Tanrısal vaat, geleceğimize dair sorumluluğu Tanrı'ya bırakabileceğimiz anlamına gelmemektedir. Aksine: Antlaşma, bizim Tanrı'ya davetimiz değil, Tanrı'nın bize davetidir. Haye Sara'da anlatılan iki konu, Avraam'ın, Tanrı'nın ona inanıp güvendiğini fark ettiği

anlamına gelir. İnanç, pasif olmak demek değildir. Harekete geçmek için cesarete sahip olmak ve asla caymamak demektir. Gelecek gerçekleşecektir; ama Tanrısal vaatten aldığımız ilham, güç ve kuvvetle onu gerçekleştirmesi gerekenler biziz.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. "Tanrısal vaatler birer garanti değil, meydan okumadır." Bu mesaj sizin için ne anlam ifade ediyor?
2. Sizce mücadele, inancın neden bu kadar önemli bir parçasıdır?
3. Tanrı'ya olan inanç ve adanmışlıkları sınanan simalar Tanah'ın başka hangi bölümlerinde yer alır? Peki, Yahudi tarihinin daha ileri dönemlerinde buna kimler örnek gösterilebilir?